กลุ่มงานจริยธรรม
ฝ่ายแผนงาน ติดตามและประเมินผล
รับเลขที่ 1637
วันที่ 19 ม.ค. 69
ส่วนอำนวยการ
รับเลขที่ 3096
วันที่ 19 ต.ค. 2569
นนทึกข้อความ
สำนักจัดการป่าไม้ที่ 20 (ราชบุรี)
รับเลขที่ 16284
วันที่ 19 ตค. 2569 เวลา

ส่วนราชการ กลุ่มงานจริยธรรม ฝ่ายคุ้มครองจริยธรรม โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๔๒๙๒ ต่อ ๕๙๑๙

ที่ ทส ๑๖๐๐.๗/ว ๓๖๔ **วันที่** ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๙

เรื่อง รายงานการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงลึกเพื่อกำหนดแนวทางขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย

เรียน รองอธิบดีกรมป่าไม้ทุกท่าน
ผู้ตรวจราชการกรมป่าไม้ทุกท่าน
ผู้อำนวยการสำนักทุกสำนัก
ผู้อำนวยการกองการอนุญาต
ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ ๑ – ๑๓
ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้สาขาทุกสาขา
ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
ผู้อำนวยการกลุ่มนิติการ
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายใน
ผู้อำนวยการกลุ่มงานจริยธรรม

กลุ่มงานจริยธรรม ขอส่งสำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ที่ ปป ๐๐๐๓/ว ๖๕ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๙ พร้อมรายงานการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงลึกเพื่อกำหนดแนวทางขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย เพื่อประชาสัมพันธ์รายงานการศึกษาและสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการยกระดับค่าคะแนน CPI ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดเอกสารตาม QR Code ที่ปรากฏท้ายหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

☑ ส่วนอำนวยการ
☐ ส่วนบริหารงานที่ดินและป่าไม้
☐ ส่วนจัดการป่าไม้
☐ ส่วนพัฒนาและส่งเสริมการปลูกป่า
☐ ส่วนโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ
☐ ส่วนสวนพฤกษศาสตร์

(นายพงศพยัคฆ์ ศรียา)
รองอธิบดีกรมป่าไม้
ทำหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มงานจริยธรรม

☐ ฝ่ายการเงินและบัญชี
☐ ฝ่ายบริการทั่วไป
☐ ฝ่ายแผนสารสนเทศและสารสนเทศ
☐ ฝ่ายพัสดุ

หนังสือสำนักงาน ป.ป.ท.

ห้องรองอธิบดีกรมป่าไม้ (นายพงศ์พยัคฆ์)
เลขรับ ๓๗๔
วันที่รับ ๐๘ ต.ค. ๒๕๖๙
เวลา ๑๑.๒๓ น.

สำนักงาน ป.ป.ท.
รับที่ 37274
วันที่ ๐๗ ต.ค. ๒๕๖๙
เวลา 13.48

ที่ ปป๒๐๐๓/ว ๖๕

ถึง หน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่า/หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ/องค์กรอิสระ/สำนักงานจังหวัดทุกจังหวัด

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ได้ดำเนินโครงการขับเคลื่อนค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทยสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ เพื่อศึกษาบทวิเคราะห์ผลการประเมินคะแนน CPI ของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘ การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของประเทศไทย การศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาของต่างประเทศ การสำรวจการรับรู้ของภาคประชาชนและภาคธุรกิจ เพื่อกำหนดข้อเสนอแนะแนวทางในการขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนน CPI ของประเทศไทย ศึกษาการวิเคราะห์แนวทาง ออกแบบ และพัฒนาต้นแบบ โดยใช้ข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงด้านการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้ง รายงานการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงลึกเพื่อกำหนดแนวทางขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย พร้อมทั้งนำข้อมูลและข้อเสนอแนะไปประกอบการกำหนดนโยบายและมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อการยกระดับค่าคะแนน CPI ของประเทศไทยสู่การปฏิบัติจริง

ในการนี้ สำนักงาน ป.ป.ท. พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนน CPI เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสร้างความตระหนักรู้ถึงผลกระทบจากการทุจริตและความสำคัญของการยกระดับค่าคะแนน CPI จึงขอความอนุเคราะห์หน่วยงานของท่านดำเนินการประชาสัมพันธ์รายงานการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงลึกเพื่อกำหนดแนวทางขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ผ่านช่องทางต่าง ๆ ของหน่วยงาน ทั้งนี้ ขอความกรุณาตอบแบบตอบรับเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสำรวจการรับรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อนค่าคะแนน CPI เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การป้องกันการทุจริตในระยะต่อไป โดยสามารถดาวน์โหลดสื่อประชาสัมพันธ์และตอบแบบตอบรับได้ทาง QR Code ที่ปรากฏท้ายหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วกัน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียน อธิบดีกรมป่าไม้
เพื่อโปรดทราบและพิจารณา

(นายเผดิจ พวงจำปา)
ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง
7 ต.ค. 2569

กลุ่มจริยธรรม แจ้งเวียน

(นายพงศ์พยัคฆ์ ศรียา)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมป่าไม้
๐๘ ต.ค. ๒๕๖๙

รูปเล่มรายงานการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงลึกฯ

e-book
เล่มรายงานการศึกษา

แบบตอบรับ
เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

กองการต่างประเทศ
โทร. ๐ ๒๕๐๒ ๖๖๗๐ ต่อ ๑๕๑๒
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ innovation@pacc.go.th

บทสรุปผู้บริหาร

ประเทศไทยได้รับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ในปี พ.ศ. 2568 เท่ากับ 33 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 116 จาก 182 ประเทศและเขตเศรษฐกิจทั่วโลก คะแนนดังกล่าวลดลงจากปี พ.ศ. 2567 จำนวน 1 คะแนน นับเป็นการลดลงต่อเนื่องเป็นปีที่สาม ซึ่งเป็นคะแนนที่ต่ำที่สุดในรอบ 19 ปี และเป็นอันดับที่ต่ำที่สุดนับตั้งแต่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) เริ่มจัดอันดับ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของโลกที่ 42 คะแนน และค่าเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่ 45 คะแนน คะแนนของประเทศไทยยังต่ำกว่าทั้งสองค่าอย่างชัดเจน โดยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตไม่ได้เป็นเพียงตัวเลขเชิงสัญลักษณ์ เพราะส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน ภาพลักษณ์ของประเทศ และขีดความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) จึงจัดทำโครงการขับเคลื่อนค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 โดยจัดจ้างสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงคะแนน CPI ประกอบกับการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่ปรากฏในสื่อมวลชนปี พ.ศ. 2568 การศึกษาประเทศที่ใช้ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตหรือตัวชี้วัดด้านธรรมาภิบาลเป็นเป้าหมายในแผนระดับชาติ จำนวน 4 ประเทศ คือ ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศลัตเวีย และประเทศคาซัคสถาน และการศึกษาการรับรู้ของภาคประชาชนและภาคธุรกิจต่อประสิทธิภาพของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการขับเคลื่อนการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตในระยะต่อไป

1. ผลการประเมินคะแนนและแนวโน้มรายแหล่งข้อมูล

คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตเป็นค่าเฉลี่ยที่ประมวลจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง ซึ่งแต่ละแหล่งใช้วิธีการเก็บข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และมาตราส่วนคะแนนที่ต่างกัน คะแนนรวมที่ลดลงจาก 35 คะแนน ในปี พ.ศ. 2566 เหลือ 34 คะแนนในปี พ.ศ. 2567 และ 33 คะแนนในปี พ.ศ. 2568 จึงเป็นผลรวมของทิศทางที่ไม่เหมือนกันใน 9 แหล่ง โดยแนวโน้มของคะแนน CPI ประกอบด้วยกลุ่มที่คะแนนเพิ่มขึ้นมี 2 แหล่ง คือ Political and Economic Risk Consultancy 2025 (PERC) และ Varieties of Democracy Project 2025 (VDEM) สะท้อนว่าผู้บริหารธุรกิจบางส่วนรับรู้ถึงความเสี่ยงด้านการทุจริตในการติดต่อกับหน่วยงานรัฐที่ลดลง และพัฒนาการบางด้านของการเปิดกว้างทางการเมือง แต่การเพิ่มขึ้นของสองแหล่งนี้ไม่มากพอที่จะชดเชยการลดลงของแหล่งอื่น กลุ่มที่คะแนนลดลงต่อเนื่องมี 2 แหล่ง และเป็นกลุ่มที่ฉุดคะแนนรวมมากที่สุด IMD World Competitiveness Yearbook 2025 (IMD) และ Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2025 (EIU) สะท้อนความกังวลของผู้บริหารระดับสูงต่อประสิทธิภาพภาครัฐ

ความล่าช้าของกฎระเบียบ และการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำการทุจริต ประกอบกับความกังวลต่อความโปร่งใสในการจัดสรรและใช้จ่ายงบประมาณ กลุ่มที่คะแนนทรงตัวมี 2 แหล่ง คือ S&P Global Insights Business Conditions and Risk Indicators 2024 (GI) และ The PRS Group International Country Risk Guide 2025 (PRS) ทั้งสองแหล่งชี้ไปที่ปัญหาเชิงโครงสร้างชุดเดิม คือ ระบบราชการ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และระบบอุปถัมภ์ ซึ่งยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ผู้ประเมินมองเห็น และกลุ่มที่คะแนนผันผวนมี 3 แหล่ง คือ Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2026 (STI), World Economic Forum Executive Opinion Survey 2025 (WEF) และ World Justice Project Rule of Law Index 2025 (WJP) ซึ่งขึ้นลงสลับกันในช่วงสามปี เป็นสัญญาณว่าการดำเนินนโยบายต่อต้านการทุจริตของไทยยังขาดความต่อเนื่องพอที่จะสร้างการรับรู้ที่มั่นคงในสายตาผู้ประเมินระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาผลการประเมินค่าคะแนน CPI ทุกแหล่งข้อมูลที่ประเทศไทยได้รับการประเมินรายละเอียดดังนี้

1) Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2026 (STI) ประเมินกลไกการป้องกันการทุจริตในภาครัฐ สำหรับประเทศไทยคะแนนลดลงจาก 34 คะแนนในปี พ.ศ. 2567 เหลือ 30 คะแนน ในปี พ.ศ. 2568 สะท้อนข้อจำกัดด้านหลักนิติธรรม การตรวจสอบถ่วงดุล และการดำเนินคดีต่อผู้ใช้อำนาจรัฐที่ยังถูกมองว่าไม่เสมอภาค โดยเฉพาะประเด็นความเป็นอิสระของตุลาการและความเข้มแข็งของสถาบันประชาธิปไตย

2) Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2025 (EIU) ประเมินความเสี่ยงด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการดำเนินธุรกิจ ประเทศไทยมีคะแนนลดลงต่อเนื่องจาก 37 คะแนนในปี พ.ศ. 2566 เป็น 35 คะแนนในปี พ.ศ. 2567 และ 34 คะแนน ในปี พ.ศ. 2568 สะท้อนว่าภาคธุรกิจยังรับรู้ถึงความเปราะบางของเสถียรภาพทางการเมือง ประสิทธิภาพภาครัฐ และความเสี่ยงด้านการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณและการบริหารราชการ

3) S&P Global Insights Business Conditions and Risk Indicators 2024 (GI) ประเมินความเสี่ยงที่บุคคลหรือบริษัทอาจเผชิญกับการติดสินบนหรือการทุจริตในการดำเนินธุรกิจ สำหรับประเทศไทย คะแนนลดลงจาก 35 คะแนนในปี พ.ศ. 2566 และทรงตัวที่ 32 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 - 2568 สะท้อนความเสี่ยงเชิงโครงสร้างด้านระบบราชการ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และต้นทุนแฝงที่ภาคธุรกิจอาจเผชิญในการติดต่อกับหน่วยงานรัฐ

4) IMD World Competitiveness Yearbook 2025 (IMD) ประเมินผ่านรายงาน World Competitiveness Yearbook โดยผสมผสานข้อมูลสถิติเชิงประจักษ์กับการสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารระดับสูง ประเทศไทยมีคะแนนลดลงอย่างมากจาก 43 คะแนนในปี พ.ศ. 2566 เป็น 36 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 และ 26 คะแนนในปี พ.ศ. 2568 สะท้อนความกังวลของภาคธุรกิจต่อประสิทธิภาพภาครัฐ สถาบันทางกฎหมาย การเมือง และระบบราชการของประเทศที่มีประสิทธิภาพ ไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนและสร้างความเชื่อมั่น ความล่าช้าของกฎระเบียบ และผลกระทบของการทุจริตต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

5) Political and Economic Risk Consultancy 2025 (PERC) ประเมินผ่านการสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารทั้งในและต่างประเทศที่ปฏิบัติงานอยู่ในประเทศนั้น ๆ สำหรับประเทศไทย คะแนนปรับดีขึ้นจาก 37 คะแนน ในปี พ.ศ. 2566 เป็น 41 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 และ 45 คะแนน ในปี พ.ศ. 2568 ชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงเชิงโครงสร้าง เช่น ระบบทุนทางการเมือง เครือข่ายอุปถัมภ์ ความไม่เสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย และการเรียกรับผลประโยชน์ในกระบวนการติดต่อราชการ

6) The PRS Group International Country Risk Guide 2025 (PRS) ประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตผ่านกรอบ International Country Risk Guide โดยเน้นการทุจริตในระบบการเมืองและผลกระทบต่อภาคธุรกิจ ประเทศไทยมีคะแนนเพิ่มจาก 32 คะแนนในปี พ.ศ. 2566 เป็น 33 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 และทรงตัว ในปี พ.ศ. 2568 สะท้อนว่าปัญหาการทุจริตยังมีลักษณะเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะระบบอุปถัมภ์ การลงทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางทางการเมือง และข้อกังขาต่อความเป็นอิสระของกลไกตรวจสอบ

7) World Economic Forum Executive Opinion Survey 2025 (WEF) ประเมินผ่าน Executive Opinion Survey โดยรวบรวมมุมมองของผู้บริหารระดับสูงต่อปัญหาการเรียกรับสินบนและการใช้ทรัพยากรภาครัฐอย่างไม่เหมาะสม ประเทศไทยมีคะแนนผันผวน โดยลดจาก 36 คะแนน ในปี พ.ศ. 2566 เป็น 34 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 และเพิ่มเป็น 35 คะแนน ในปี พ.ศ. 2568 สะท้อนว่าภาคธุรกิจยังเห็นความเสี่ยงจากหนี้สิน เศรษฐกิจถดถอย ความเหลื่อมล้ำ และธรรมาภิบาลภาครัฐที่ยังต้องปรับปรุง

8) World Justice Project Rule of Law Index 2025 (WJP) ประเมินหลักนิติธรรม โดยข้อมูลที่ใช้ใน CPI มุ่งเน้นตัวชี้วัด “การปราศจากการทุจริต” ประเทศไทยมีคะแนน CPI จาก WJP ลดลงจาก 34 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 เหลือ 32 คะแนน ในปี พ.ศ. 2568 แม้ว่าคะแนนหลักนิติธรรมโดยรวมของไทยในปี พ.ศ. 2568 อยู่ที่ 0.50 และอันดับดีขึ้นเล็กน้อย แต่ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยภูมิภาค และยังมีความท้าทายด้านความโปร่งใสการใช้อำนาจรัฐ และความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

9) Varieties of Democracy Project 2025 (VDEM) ประเมินระดับประชาธิปไตยและการทุจริตทางการเมือง ประเทศไทยมีคะแนนเพิ่มขึ้นจาก 26 คะแนน ในปี พ.ศ. 2566 เป็น 29 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 และ 30 คะแนนในปี พ.ศ. 2568 สะท้อนพัฒนาการบางด้านของการเปิดกว้างทางการเมือง แต่ยังถูกมองว่าอยู่ในกลุ่มระบอบอำนาจนิยมแบบมีการเลือกตั้ง และยังมีความเปราะบางจากกลไกตรวจสอบถ่วงดุล เสรีภาพสื่อ และบทบาทขององค์กรตุลาการในการเมือง

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยของหน่วยงานอื่น ประกอบด้วย 4 แหล่งข้อมูล คือ 1) Freedom House 2) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD) 3) สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) และ 4) ธนาคารโลก (World Bank) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) Freedom House เป็นรายงานสถานการณ์สิทธิเสรีภาพและระบอบประชาธิปไตยโลก ประเมินว่าประเทศไทยยังเผชิญความท้าทายอย่างมาก โดยตัวชี้วัดด้านมาตรการป้องกันการทุจริตและความโปร่งใสของรัฐบาลได้รับคะแนนเพียง 1 จาก 4 คะแนน สะท้อนว่ากลไกการป้องกันและตรวจสอบยังขาดประสิทธิภาพ ขณะที่ข้อจำกัดด้านเสรีภาพสื่อและการแสดงความคิดเห็นส่งผลให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการเปิดโปงการทุจริตทำได้อย่างจำกัด นอกจากนี้ อิทธิพลของสถาบันที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง การใช้กระบวนการยุติธรรมในคดีทางการเมือง และปัญหาการพ้นผิดของผู้กระทำผิดบางกรณี ยังสะท้อนข้อจำกัดด้านหลักนิติธรรมและความรับผิดชอบของภาครัฐ

2) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD) สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยตามรายงาน OECD Anti-Corruption and Integrity Outlook 2026 แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการจัดทำยุทธศาสตร์ แต่ยังคงประสบปัญหา “ช่องว่างการนำไปปฏิบัติ” ที่รุนแรงในหลายมิติ โดยเฉพาะเรื่องความโปร่งใสและการจัดการความขัดแย้งทางผลประโยชน์ โดยหัวใจสำคัญสำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2569 คือ การเปลี่ยนจาก “ตัวบทกฎหมาย” ไปสู่การ “บังคับใช้จริง” โดยเน้นการติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และการขยายขอบเขตการตรวจสอบให้ครอบคลุมทุกตำแหน่งที่มีอิทธิพลต่อสาธารณะ

3) สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยในปัจจุบันสะท้อนแนวโน้มถดถอย โดยชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการทุจริตกับอาชญากรรมไซเบอร์ อาชญากรรมข้ามชาติ การค้ามนุษย์ บัญชีม้า และการฟอกเงิน โดยมีความอ่อนแอของระบบตรวจสอบและถ่วงดุล รวมถึงความโปร่งใสในบางพื้นที่เป็นปัจจัยเอื้อสำคัญ แม้ประเทศไทยจะดำเนินมาตรการเชิงรุกทั้งการยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศการอนุวัติตาม UNCAC การดำเนินนโยบาย No Gift Policy และการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต แต่ยังจำเป็นต้องพัฒนากลไกป้องกันและปราบปรามอย่างเป็นระบบ

4) ธนาคารโลก (World Bank) กล่าวถึงสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยในปัจจุบันในภาพรวมยังคงมีความท้าทายในระดับสูง โดยปัญหาการทุจริตในประเทศไทยไม่ได้เกิดจากตัวบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากอยู่ในระบบราชการ ความบกพร่องในการป้องกัน เหตุการณ์ความไม่โปร่งใสในหน่วยงานตรวจสอบบางแห่ง สะท้อนถึงความอ่อนแอของกลไกเฝ้าระวังภายในการใช้งบประมาณภาครัฐ การแทรกแซงทางการเมือง ภาคส่วนต่าง ๆ มีความกังวลเรื่องการล็อกสเปกประมูล และการใช้อิทธิพลภายในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยยังอยู่ในเกณฑ์ที่น่ากังวลและส่งผลกระทบโดยตรงต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องอาศัยการปฏิรูปเชิงโครงสร้างขนาดใหญ่ควบคู่กับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพิ่มความโปร่งใสในทุกขั้นตอนของภาครัฐ

2. ภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่ปรากฏในสื่อ

สื่อต่างประเทศและสื่อภายในประเทศมองตรงกันว่าปัญหาการทุจริตของไทยเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังอยู่ในกลไกภาครัฐ ไม่ใช่พฤติกรรมเฉพาะบุคคล แต่ใช้กรอบการนำเสนอต่างกัน สื่อต่างประเทศอธิบายการทุจริตในฐานะต้นทุนแฝงของการทำธุรกิจ เช่น Nikkei Asia รายงานว่าการเรียกรับผลประโยชน์โดยมิชอบในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอาจมีมูลค่าสูงถึงร้อยละ 20 ถึง 40 ของมูลค่าโครงการ และเชื่อมโยงปัญหาเข้ากับความน่าสนใจของพื้นที่ EEC เมื่อเทียบกับคู่แข่งอย่างประเทศเวียดนาม ขณะที่สื่อภายในประเทศ เช่น Bangkok Post และองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ประเมินความสูญเสียทางเศรษฐกิจไว้ประมาณร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และเน้นการรายงานกรณีที่ตรวจสอบได้เป็นรายกรณี

ความแตกต่างของสื่อต่างประเทศและภายในประเทศมีนัยต่อคะแนนโดยตรง เพราะดัชนีหลายรายการรวมถึงดัชนีการรับรู้การทุจริต IMD และ WEF ใช้ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของนักลงทุน ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศเป็นองค์ประกอบสำคัญ การนำเสนอของสื่อต่างประเทศจึงมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของกลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจ ส่วนสื่อภายในประเทศส่งผลผ่านการสะสมความไม่ไว้วางใจภายในสังคม โดยพบว่าประมาณร้อยละ 60 ของคดีทุจริตที่ได้รับความสนใจในวงกว้างเริ่มต้นจากการเปิดเผยข้อมูลของภาคประชาชน มากกว่าการนำเสนอของสื่อกระแสหลัก

3. บทเรียนจากประเทศกรณีศึกษา

จากการศึกษาประเทศกรณีศึกษาจำนวน 4 ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศลัตเวีย และประเทศคาซัคสถาน พบว่าทั้ง 4 ประเทศกำหนดค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตเป็นเป้าหมายในแผนระดับชาติเช่นเดียวกับประเทศไทย **ประเทศมาเลเซีย**ได้ 50 คะแนนในปี พ.ศ. 2568 และตั้งเป้าหมายไปสู่อันดับ 25 ของโลกภายในปี พ.ศ. 2576 จุดเด่น คือ การบังคับใช้มาตรา 17A แห่งกฎหมาย MACC Act 2009 ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2563 ซึ่งขยายความรับผิดไปยังองค์กรธุรกิจ โดยการต่อสู้คดีทางเดียวที่องค์กรใช้ได้ คือ การพิสูจน์ว่าตนมีมาตรการป้องกันการทุจริตที่เพียงพอตามแนวปฏิบัติ Guidelines on Adequate Procedures **ประเทศอินโดนีเซีย**อาศัยคณะกรรมการปราบปรามการทุจริตแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Komisi Pemberantasan Korupsi : KPK) เป็นหน่วยงานเฉพาะด้าน ควบคู่กับยุทธศาสตร์ Stranas PK และการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ โดยตั้งเป้าหมายจาก 38 คะแนนในปี พ.ศ. 2568 เป็น 60 คะแนนในปี พ.ศ. 2588 **ประเทศลัตเวีย**บรรจุเป้าหมาย 67 คะแนนในปี พ.ศ. 2570 ไว้ในแผนพัฒนาแห่งชาติ โดยเน้นการสร้างรัฐบาลเปิดและการลดขั้นตอนราชการ ในส่วน**ประเทศคาซัคสถาน**ตั้งเป้าหมาย 55 คะแนนภายในปี พ.ศ. 2573

ข้อค้นพบร่วมจากกรณีศึกษาทั้ง 4 ประเทศสะท้อนให้เห็นว่าทุกประเทศต่างมีกฎหมายและกรอบกฎหมายด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ครอบคลุมในระดับหนึ่ง ดังนั้น ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ในการควบคุมและลดปัญหาการทุจริตจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากแต่อยู่ที่ประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมาย ความเป็นอิสระของหน่วยงานตรวจสอบและกระบวนการยุติธรรมจากการแทรกแซง

ของฝ่ายบริหาร ตลอดจนความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อลดการใช้ดุลพินิจและเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการภาครัฐ ควบคู่กับการสร้างและปลูกฝังค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สุจริตผ่านระบบการศึกษาในทุกระดับ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของกลไกต่อต้านการทุจริตและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของประเทศในระยะยาว

4. การรับรู้ของภาคประชาชนและภาคธุรกิจ

ผลสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง 1,006 คน แสดงช่องว่างที่ชัดเจนระหว่าง**การรับรู้ปัญหากับความเชื่อมั่นในกลไกแก้ปัญหา** ทั้งสองกลุ่มเห็นว่าการทุจริตยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยภาคประชาชนให้คะแนนเฉลี่ย 4.78 และภาคธุรกิจให้ 4.79 จากคะแนนเต็ม 5.00 และเห็นว่าภาคการเมืองเกี่ยวข้องกับการทุจริตในระดับสูงที่ 4.73 และ 4.79 คะแนนตามลำดับ แต่**ความเชื่อมั่นต่อประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาพรวม** คะแนนกลับตกลงมาอยู่ที่ 2.89 คะแนน สำหรับภาคประชาชน และ 2.76 คะแนน สำหรับภาคธุรกิจ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่ภาคธุรกิจให้คะแนนต่ำที่สุดถึงระดับเชื่อมั่นน้อย คือ ความโปร่งใสของกระบวนการสืบสวนสอบสวนและการเปิดเผยข้อมูลคดีทุจริตที่ 2.51 คะแนน ความเหมาะสมของโทษที่ผู้กระทำการทุจริตได้รับที่ 2.53 คะแนน และประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายที่ 2.54 คะแนน

ทั้งนี้ ข้อค้นพบที่มีนัยต่อการออกแบบมาตรการมากที่สุดอยู่ที่เรื่องการแจ้งเบาะแส เพราะทั้งสองกลุ่มมีเจตจำนงที่จะแจ้งเบาะแสในระดับมากถึงร้อยละ 51.30 และร้อยละ 48.40 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประชาชนหรือผู้ที่พบเห็นการทุจริตไม่กล้าแจ้งเบาะแส อาจไม่ได้เกิดจากความกลัวอิทธิพลของผู้กระทำผิดเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงความไม่มั่นใจว่าจะมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ซึ่งภาคประชาชนระบุถึงร้อยละ 69.31 และภาคธุรกิจร้อยละ 69.87 รองลงมาคือความกังวลต่อผลกระทบต่อตนเองร้อยละ 57.06 ในกลุ่มประชาชน และความกลัวการตอบโต้จากผู้มีอิทธิพลร้อยละ 53.53 ในกลุ่มธุรกิจ

5. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจัดกลุ่ม 4 ด้านสำคัญที่สอดคล้องกับจุดอ่อนที่แหล่งข้อมูล CPI สะท้อน โดยแต่ละด้านนำเสนอหลักการ ข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรม และประเทศต้นแบบที่ใช้อ้างอิงบทเรียน โดยยึดหลักการปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของประเทศไทย

ด้านที่ 1 คือ การเสริมสร้างเจตจำนงทางการเมือง โดยประกาศให้การแก้ไขปัญหาการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานคณะกรรมการระดับชาติ เร่งรัดการดำเนินคดีทุจริตที่มีผู้เกี่ยวข้องระดับสูงให้รวดเร็วและไม่เลือกปฏิบัติ พร้อมเปิดเผยความคืบหน้าของคดีสำคัญต่อสาธารณะภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด ในเชิงปฏิบัติควรเพิ่มอัตรากำลังเจ้าพนักงานคดีให้สมดุลกับจำนวนผู้พิพากษา และกำหนดให้คู่ความยื่นคำแถลงสรุปข้อเท็จจริงและพยานเอกสารต่อศาลล่วงหน้าก่อนวันนัดไต่สวน เพื่อลดระยะเวลาสืบพยาน

ด้านที่ 2 คือ การพัฒนากรอบกฎหมายและความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งยกระดับประสิทธิภาพการบังคับใช้มากกว่าการเพิ่มจำนวนกฎหมาย ผลักดันร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะเพื่อแทนที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยระบุรายการข้อมูลที่หน่วยงานต้องเปิดเผยโดยประชาชนไม่ต้องยื่นคำร้องขอ ครอบคลุมสัญญาของหน่วยงานรัฐ รายงานการประชุม ข้อมูลทุกขั้นตอนของงบประมาณ และข้อมูลที่ดินในความครอบครองของรัฐ เพื่อเปลี่ยนจากการให้หน่วยงานใช้ดุลพินิจมาเป็นการกำหนดรายการที่ชัดเจน

ด้านที่ 3 คือ การขยายรัฐบาลดิจิทัล ข้อมูลเปิด และการลดดุลพินิจในการอนุมัติอนุญาต โดยกำหนดมาตรฐานข้อมูลกลางสำหรับงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้างให้เหมือนกันทุกหน่วยงาน ทั้งรูปแบบข้อมูล รหัสหน่วยงาน รหัสโครงการ และรหัสสัญญา เผยแพร่ในรูปแบบที่เครื่องคอมพิวเตอร์อ่านและประมวลผลได้ เช่น CSV หรือ JSON แทนไฟล์ PDF และเชื่อมโยงข้อมูลตั้งแต่การจัดทำงบประมาณจนถึงผลสัมฤทธิ์ของโครงการ เพื่อให้ติดตามเส้นทางการใช้จ่ายได้ตลอดวงจร

ด้านที่ 4 คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและการสื่อสารสาธารณะ โดยนำระบบแจ้งเบาะแสแบบดิจิทัลที่แจ้งได้โดยไม่ต้องระบุตัวตนและมีระบบสนทนาที่เข้ารหัสเพื่อให้เจ้าหน้าที่สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ ขยายการคุ้มครองให้ครอบคลุมถึงคู่สมรส บุพการี และบุคคลใกล้ชิดของผู้แจ้งเบาะแส ให้สิทธิโยกย้ายสถานที่ทำงานเมื่อมีความเสี่ยงถูกกลั่นแกล้ง และบังคับใช้มาตรการป้องกันการฟ้องปิดปากตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 อย่างจริงจัง

สำหรับกรอบการขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ใน 3 ระยะ **ระยะสั้น**ภายใน 1 ปีเน้นการวางรากฐาน ได้แก่ การประกาศวาระต่อต้านการทุจริตพร้อมเป้าหมายคะแนนที่ชัดเจน การจัดตั้งกลไกประสานงานกลางระหว่างหน่วยงาน และการนำต้นแบบระบบวิเคราะห์ความเสี่ยงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเชิงรุก (Proactive Public Procurement Risk Analysis System : PPRAS) ไปทดสอบใช้จริงในหน่วยงานนำร่อง **ระยะกลาง** 1 - 3 ปี เน้นการพัฒนาระบบ ได้แก่ การขยายบริการภาครัฐแบบดิจิทัล การเปิดเผยข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างแบบข้อมูลเปิด และการพัฒนาระบบติดตามประเมินผลกลาง **ระยะยาว** 3 - 5 ปี เน้นการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง ได้แก่ การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม การเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

ปัจจัยแห่งความสำเร็จและความเสี่ยงในการนำไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับเจตจำนงทางการเมืองที่ต่อเนื่อง ความเป็นอิสระของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพร้อมของข้อมูลและโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม โดยมีความเสี่ยงที่ต้องบริหารจัดการ 4 ประการ คือ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง คุณภาพและความพร้อมของข้อมูล การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงจากผู้ที่ได้ประโยชน์จากสถานะเดิม และการที่การรับรู้ของผู้ประเมินระหว่างประเทศปรับตัวช้ากว่าการเปลี่ยนแปลงจริง ความเสี่ยงประการหลังนี้ทำให้การสื่อสารผลการดำเนินงานและคดีที่ประสบความสำเร็จอย่างสม่ำเสมอมีความจำเป็นไม่น้อยกว่าตัวมาตรการเอง